

Березень ' 2014

**Інформаційний
бюлетень**

**СТАН СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ
В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПАДІННЯ
РЕЖИМУ ЯНУКОВИЧА**

**За редакцією
члена-кореспондента НАПН України
М. М. Слюсаревського**

Упорядник Л. П. Черниш

Стан суспільної свідомості в Україні після падіння режиму Януковича. Березень ' 2014 : інформаційний бюлетень / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. Л. П. Черниш. – К., 2014. – 56 с.

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 15–21 березня 2014 р. Ці дані порівнюються з попередніми “зрізами” моніторингових циклів, які постійно здійснює інститут.

Для науковців, працівників ЗМІ, представників громадськості.

У проведенні дослідження, опрацюванні його даних та підготовці матеріалів бюлетеня взяли участь: *Л. М. Калачнікова, Т. А. Кузьменко, В. І. Пустовойт, М. М. Слюсаревський, О. В. Сушиї, П. Д. Фролов, О. І. Хоріна, Л. П. Черниш.*

Адреса:

04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15
тел. (044)425-24-08 , (044)425-22-87
факс. (044)425-45-56
e-mail: info@ispp.org.ua

При використанні матеріалів дослідження посилання на Інститут соціальної та політичної психології НАПН України обов'язкове.

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2014

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого подаються нижче, було проведене 15–21 березня 2014 року за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитування проводилося методом інтерв'ювання. Опитано 1998 респондентів у 197 населених пунктах, з яких 87 – міські, 110 – сільські. Похибка вибірки становить 3,2%.

Основні соціально-демографічні характеристики вибіркової сукупності:
за віком:

18–29 років – 20,2%;

30–55 років – 45,8%;

56 років і старше – 34,0%;

чоловіки – 45,9%;

жінки – 54,1%;

за рівнем освіти:

повна вища – 16,5%;

неповна вища, середня спеціальна – 22,2%;

повна середня – 42,8%;

неповна середня – 18,5%;

українці – 82,0%;

росіяни – 15,3%;

особи інших національностей – 2,8%;

за конфесійною орієнтацією:

прибічники УПЦ КП – 28,1%;

прибічники УПЦ МП – 31,9%;

прибічники УАПЦ – 1,9%;

прибічники УГКЦ – 6,3%;

прибічники РКЦ – 0,7%;

прибічники іншої конфесії – 2,3%;

не вважають себе прибічниками жодної конфесії – 28,8%;

за родом занять:

- працівники промисловості – 10,2%;
- працівники сільського господарства – 5,1%;
- працівники сфери обслуговування – 16,1%;
- держслужбовці – 3,3%;
- працівники освіти, науки, охорони здоров'я, культури тощо – 9,7%;
- студенти, учні – 3,5%;
- підприємці – 7,1%;
- військовослужбовці (МВС, СБУ) – 0,9%;
- пенсіонери – 28,6%;
- безробітні – 6,9%;
- домогосподарки – 5,7%;
- особи іншого роду занять – 2,9%.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі регіони:

- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- **Південний** (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Результати опитування у міру можливості порівнюються з попередніми “зрізами” відповідних моніторингових циклів.

Поінформованість громадян щодо ситуації в країні, її сприйняття та оцінка

1. Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви себе достатньо обізнаним (-ою) щодо нинішньої соціально-економічної та політичної ситуації в Україні?”** (у %)

- так, обізнаний (-а) достатньо.....36,3
- загалом обізнаний (-а), але недостатньо51,3
- ні, практично нічого про це не знаю6,4
- мене це не цікавить2,2
- важко відповісти.....3,8

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
так, обізнаний (-а) достатньо	33,7	36,2	38,8	34,4
загалом обізнаний (-а), але недостатньо	55,1	49,0	52,5	49,0
ні, практично нічого про це не знаю	6,5	7,0	4,4	9,2
мене це не цікавить	1,6	2,7	1,4	3,7
важко відповісти	3,1	5,1	2,9	3,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, обізнаний (-а) достатньо	35,7	37,3	35,3
загалом обізнаний (-а), але недостатньо	51,4	51,4	51,3
ні, практично нічого про це не знаю	6,7	5,4	7,5
мене це не цікавить	2,7	2,1	2,1
важко відповісти	3,5	3,9	3,8

2. Розподіл відповідей на запитання **“З яких джерел Ви переважно отримуєте актуальну інформацію щодо поточної ситуації в країні?”** (у %)

- українське телебачення та радіо75,7
- російське телебачення та радіо22,5
- українські друковані видання.....11,0
- друковані видання Російської Федерації0,6
- інтернет-видання25,0
- соціальні мережі16,5
- спілкування з друзями, знайомими.....22,9
- інше1,6

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
українське телебачення та радіо	78,4	82,3	70,1	69,7
російське телебачення та радіо	1,8	11,3	38,4	39,1
українські друковані видання	15,1	11,0	8,8	10,5
друковані видання Російської Федерації	0,5	0,5	0,5	1,0
інтернет-видання	30,7	28,4	17,3	26,9
соціальні мережі	28,6	16,6	8,0	19,0
спілкування з друзями, знайомими	28,1	19,1	23,4	23,8
інше	1,6	1,1	2,3	1,0

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
українське телебачення та радіо	60,0	75,7	85,0
російське телебачення та радіо	16,9	21,4	27,4
українські друковані видання	6,2	10,8	14,1
друковані видання Російської Федерації	0,2	0,5	0,7
інтернет-видання	44,7	28,9	8,0
соціальні мережі	31,5	17,6	6,0
спілкування з друзями, знайомими	18,4	22,5	26,2
інше	0,5	2,0	1,6

3. Розподіл відповідей на запитання “З ким Ви переважно спілкуєтеся – з тими, чії погляди на поточні події подібні до Ваших, чи з тими, чия точка зору на ці події істотно різниться або й суперечить Вашій?” (у %)

- переважно з першими.....41,8
- переважно з другими3,1
- і з тими, і з тими спілкуюся однаково часто44,6
- поточні події я ні з ким не обговорюю10,4

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
переважно з першими	51,6	44,2	38,1	32,3
переважно з другими	1,6	3,9	3,2	3,1
і з тими, і з тими спілкуюся однаково часто	41,1	42,8	44,5	53,7
поточні події я ні з ким не обговорюю	5,7	9,1	14,3	10,9

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
переважно з першими	42,2	38,4	46,2
переважно з другими	3,2	3,8	2,1
і з тими, і з тими спілкуюся однаково часто	42,7	48,8	40,2
поточні події я ні з ким не обговорюю	11,9	9,0	11,5

4. Розподіл відповідей на запитання **“Оцініть, будь ласка, ту соціально-економічну та політичну ситуацію, в якій протікає Ваше життя і життя Ваших рідних та близьких?”** (у %)

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
цілком нормальна	5,5	4,8	4,5	8,0	3,2	2,3	4,4	2,5	5,5	2,4	2,0	19,6
нормальна	28,0	22,7	24,9	26,3	19,0	22,8	33,2	25,8	32,4	24,0	17,6	
погана	37,3	39,0	39,8	34,9	40,7	41,2	38,6	40,8	36,4	40,0	45,9	67,1
дуже погана	7,0	8,3	10,3	9,7	18,1	15,8	7,7	13,2	8,1	16,4	21,2	
важко відповісти	21,7	24,6	20,4	20,7	18,8	17,9	15,6	16,3	16,8	15,8	12,9	
не відповіли	0,5	0,6	0,2	0,3	0,3	0,0	0,6	1,5	0,7	1,4	0,4	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
нормальна (цілком нормальна + нормальна)	20,5	19,6	14,1	31,8
погана (погана + дуже погана)	63,0	67,3	73,4	50,0
важко відповісти	16,5	13,2	12,5	18,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
нормальна (цілком нормальна + нормальна)	28,5	20,4	13,5
погана (погана + дуже погана)	58,3	65,4	75,5
важко відповісти	13,2	14,3	11,0

5. Розподіл відповідей на запитання *“Чи вистачає грошей Вашій сім’ї?”*
(у %)

	Липень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.
зовсім не вистачає	21,3	14,9	14,8	13,3	15,0	18,4	15,1	19,1	12,7	14,8	16,3
ледь-ледь вистачає	27,4	25,1	22,5	19,4	24,9	24,2	21,9	23,0	21,2	19,7	21,1
вистачає на найнеобхідніше	34,7	38,6	37,8	38,2	37,0	36,1	38,7	34,9	36,7	38,4	37,4
в основному вистачає	13,9	18,0	20,2	22,6	19,5	17,2	21,1	20,0	25,4	23,9	22,2
вистачає майже на все	1,5	2,8	3,3	4,8	2,7	2,8	2,6	2,2	2,2	2,4	2,4
вистачає повністю	0,9	0,6	1,2	1,4	0,9	1,1	0,5	0,8	1,3	0,6	0,7
не відповіли	0,5	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,5	0,2	0,1

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
зовсім не вистачає	11,7	21,3	13,7	16,7
ледь-ледь вистачає	19,8	21,8	19,1	25,5
вистачає на найнеобхідніше	33,3	36,3	43,6	31,3
в основному вистачає	27,1	18,3	22,9	22,8
вистачає майже на все	6,5	1,8	0,5	2,7
вистачає повністю	1,6	0,5	0,2	1,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
зовсім не вистачає	13,2	14,6	20,3
ледь-ледь вистачає	13,6	19,0	28,3
вистачає на найнеобхідніше	41,4	39,7	32,0
в основному вистачає	29,3	23,3	16,5
вистачає майже на все	1,7	2,7	2,4
вистачає повністю	0,7	0,7	0,6

6. Розподіл відповідей на запитання “*Як Ви вважаєте, чи справляють істотний вплив на нинішню соціально-економічну та політичну ситуацію перелічені нижче особи, органи державної влади, інші структури та рухи?*” (у %):

• *Директори підприємств (установ і т. ін.)*

	Жовтень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	18,1	14,0	11,8	12,6	15,1	13,2	13,4	9,4	13,2	8,5	4,6	20,4
скоріше так	21,8	25,2	26,5	25,8	24,1	26,7	28,0	26,7	27,7	27,6	15,8	
скоріше ні	20,2	23,6	24,6	24,1	24,1	21,7	21,9	24,8	22,1	27,2	30,3	52,6
однозначно ні	7,2	9,2	11,8	8,6	10,8	13,4	10,9	12,8	11,9	10,5	22,3	
важко відповісти	29,1	25,2	23,4	27,2	25,5	24,0	25,0	25,7	23,6	25,7	26,8	
не відповіли	3,6	2,9	1,8	1,7	0,5	1,1	1,0	0,7	1,6	0,5	0,3	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь-ний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	20,9	19,7	21,3	19,8
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	54,5	54,4	49,0	54,8
важко відповісти	24,6	25,9	29,7	25,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	21,6	20,9	19,4
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	49,4	54,8	51,7
важко відповісти	29,0	24,3	28,9

• *Місцева влада*

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	28,4	22,3	21,7	21,3	24,1	22,2	25,3	18,7	24,1	16,1	14,7	43,9
скоріше так	33,7	37,2	33,8	35,1	32,0	34,0	37,1	38,4	37,2	36,9	29,2	
скоріше ні	16,3	14,4	16,9	16,0	17,3	15,3	14,3	15,2	14,7	18,8	22,7	35,0
однозначно ні	3,7	6,3	5,8	6,7	7,0	7,4	5,9	7,0	6,1	5,5	12,3	
важко відповісти	16,1	17,4	20,2	19,0	19,3	20,3	17,0	20,3	16,6	22,3	20,9	
не відповіли	1,7	2,5	1,5	1,7	0,5	0,8	0,5	0,5	1,2	0,4	0,2	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	43,4	35,2	49,1	53,4
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	36,0	43,1	29,2	28,4
важко відповісти	20,6	21,6	21,7	18,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	42,7	45,4	43,1
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	33,2	35,1	35,9
важко відповісти	24,1	19,6	21,0

• **Верховна Рада України**

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	29,8	36,3	44,7	42,0	46,4	43,0	43,8	48,3	41,6	42,9	47,3	77,4
скоріше так	37,9	30,9	29,7	28,2	23,5	29,8	30,3	33,4	32,8	34,3	30,1	
скоріше ні	9,3	8,5	8,1	9,2	10,6	7,3	7,0	5,0	7,6	5,8	5,9	8,4
однозначно ні	3,3	4,4	3,1	4,8	7,3	5,8	4,8	2,8	3,7	1,9	2,5	
важко відповісти	17,8	17,9	13,1	14,2	11,9	13,1	13,6	10,0	13,1	14,5	13,2	
не відповіли	1,8	2,0	1,3	1,6	0,5	0,9	0,7	0,6	1,2	0,5	1,1	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	84,9	70,1	80,4	82,6
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	6,1	12,2	6,2	8,3
важко відповісти	9,0	17,7	13,4	9,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	75,9	80,3	76,7
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	10,1	7,8	8,5
важко відповісти	14,0	11,8	14,9

• **Кабінет Міністрів на чолі з А. Яценюком***

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	25,7	36,5	45,5	43,2	49,9	47,2	50,5	53,8	46,3	49,8	47,3	76,9
скоріше так	33,8	31,8	28,2	28,8	24,5	28,3	28,2	29,1	29,8	33,0	29,6	
скоріше ні	10,3	6,9	7,1	6,6	7,9	5,7	5,2	5,5	5,8	3,3	5,4	9,7
однозначно ні	3,9	4,2	3,3	4,0	5,6	5,8	4,7	2,6	4,5	2,5	4,3	
важко відповісти	23,5	18,3	14,4	15,4	11,4	11,8	10,9	9,0	12,3	11,0	13,2	
не відповіли	2,7	2,3	1,5	1,9	0,8	1,1	0,6	0,1	1,3	0,4	0,3	

* Під час попередніх опитувань у цій альтернативі вказувалося прізвище тодішнього очільника Уряду

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	79,5	62,4	86,4	86,3
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	7,8	17,8	3,8	6,5
важко відповісти	12,6	19,7	9,9	7,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	72,9	78,8	77,5
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	10,4	9,2	9,7
важко відповісти	16,7	12,1	12,8

• **В. о. Президента України О. Турчинов***

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	29,5	42,3	38,7	42,9	51,7	43,4	56,1	61,6	54,4	58,7	47,3	77,7
скоріше так	25,1	26,8	24,2	26,5	20,2	22,4	26,3	24,7	25,3	27,4	30,4	
скоріше ні	15,2	8,0	12,1	8,4	8,2	10,0	4,4	4,2	4,7	2,8	6,5	9,5
однозначно ні	11,9	5,3	6,5	5,1	8,9	9,8	4,0	2,6	4,6	2,5	3,0	
важко відповісти	16,8	15,9	16,9	15,6	10,7	13,8	8,9	6,7	10,1	8,4	12,6	
не відповіли	1,5	1,7	1,6	1,4	0,5	0,6	0,4	0,2	0,9	0,2	0,3	

* Під час попередніх опитувань у цій альтернативі вказувалося прізвище тодішнього Президента України

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	72,8	68,0	87,0	86,0
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	13,3	12,6	5,1	7,5
важко відповісти	13,8	19,4	7,9	6,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	72,7	80,2	77,8
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	10,9	8,6	9,8
важко відповісти	16,4	11,2	12,4

• **Правоохоронні структури (міліція, суди, прокуратура)**

	Жовтень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	22,8	19,0	15,4	20,1	20,3	20,5	22,3	17,2	19,4	19,8	12,7	40,0
скоріше так	22,5	30,7	27,1	25,6	27,4	29,9	32,2	37,2	36,1	41,2	27,3	
скоріше ні	15,3	14,5	20,4	18,6	16,8	15,3	15,4	13,3	14,2	12,1	21,8	33,2
однозначно ні	5,4	7,2	6,0	6,9	8,2	7,8	7,1	6,1	7,4	3,4	11,4	
важко відповісти	30,6	26,1	29,4	27,4	26,8	25,9	22,8	26,2	22,1	23,1	26,7	
не відповіли	3,3	2,5	1,6	1,4	0,5	0,6	0,3	0,1	0,8	0,4	0,1	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	42,4	34,8	40,1	48,5
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	28,2	40,7	32,3	25,6
важко відповісти	29,4	24,5	27,6	25,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	38,3	39,1	42,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	35,6	33,5	31,7
важко відповісти	26,1	27,4	26,1

• *Політичні та економічні клани*

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	26,9	33,7	36,9	35,9	41,2	37,2	34,8	36,2	36,5	42,6	34,7	63,9
скоріше так	25,6	27,9	27,2	28,3	25,5	27,1	25,5	33,5	25,9	30,5	29,2	
скоріше ні	7,4	8,0	9,3	8,5	8,6	9,2	10,3	6,2	9,6	4,9	7,0	9,9
однозначно ні	6,1	5,7	3,9	6,0	8,0	7,1	6,1	3,6	5,1	2,2	2,9	
важко відповісти	31,4	22,5	21,2	19,5	16,4	18,8	23,0	20,2	21,8	19,3	25,9	
не відповіли	2,6	2,2	1,5	1,7	0,4	0,6	0,4	0,5	1,1	0,5	0,4	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	60,9	60,7	66,2	71,6
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	15,1	11,1	7,5	5,9
важко відповісти	24,0	28,2	26,4	22,6

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	59,6	65,8	64,6
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	10,7	10,0	9,1
важко відповісти	29,7	24,1	26,3

• *Населення інших регіонів України, в яких Ви не проживаєте*

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	7,8	5,8	4,5	9,5	7,8	5,2	3,8	3,4	3,7	6,5	10,3	36,6
скоріше так	11,9	9,4	10,7	13,5	12,1	10,4	10,0	10,2	8,8	19,3	26,3	
скоріше ні	17,2	32,9	30,7	28,7	28,7	28,7	31,9	31,0	31,7	24,4	22,7	32,9
однозначно ні	16,6	19,3	22,4	16,6	21,2	24,3	22,7	22,0	23,3	14,9	10,2	
важко відповісти	41,3	29,6	29,6	29,9	29,6	30,4	31,2	33,3	31,4	34,5	30,3	
не відповіли	5,2	3,0	2,0	1,7	0,7	0,9	0,5	0,1	1,1	0,4	0,2	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	32,6	38,1	38,7	34,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	34,1	27,3	37,1	35,1
важко відповісти	33,3	34,5	24,3	30,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	37,2	35,7	37,6
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	28,2	35,8	32,0
важко відповісти	34,5	28,6	30,3

• *Представники тих національностей, до яких Ви не належите*

	Грудень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	7,5	5,7	5,9	9,0	7,3	6,0	4,4	3,4	4,0	4,6	7,9	27,3
скоріше так	8,8	9,5	10,3	12,9	11,7	11,5	11,2	10,9	10,6	14,4	19,4	
скоріше ні	18,2	33,6	29,8	29,4	30,0	28,8	30,3	30,8	30,7	27,1	26,7	40,5
однозначно ні	17,1	19,1	21,1	17,0	20,0	21,7	21,7	20,2	21,9	14,9	13,8	
важко відповісти	43,4	29,3	30,9	29,9	30,3	31,2	32,0	34,5	31,8	38,3	32,2	
не відповіли	4,9	2,8	1,9	1,7	0,8	0,8	0,5	0,3	1,0	0,6	0,1	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	27,9	27,3	26,7	27,6
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	38,6	37,4	45,8	38,5
важко відповісти	33,6	35,4	27,5	33,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	30,5	26,2	26,7
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	35,8	42,8	40,3
важко відповісти	33,7	30,9	33,0

• **Мафія**

	Жовтень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	43,0	35,8	35,4	37,2	37,4	35,9	28,2	32,5	29,1	29,6	28,7	52,7
скоріше так	22,9	27,3	27,4	25,6	25,1	24,0	26,2	27,6	27,1	31,1	24,0	
скоріше ні	5,6	6,5	7,4	7,1	6,9	8,2	9,5	8,2	9,4	6,4	8,4	14,2
однозначно ні	3,3	5,7	5,8	8,2	9,4	10,9	9,3	5,6	8,1	4,3	5,8	
важко відповісти	22,7	22,3	22,5	20,4	20,3	19,8	26,4	25,8	25,3	28,2	32,6	
не відповіли	2,5	2,5	1,4	1,4	1,0	1,2	0,5	0,4	1,1	0,5	0,6	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	48,6	55,6	54,4	49,7
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	18,8	16,5	11,4	9,7
важко відповісти	32,6	28,0	34,1	40,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	49,8	54,1	53,5
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	14,2	15,2	13,0
важко відповісти	36,1	30,7	33,6

• **Іноземний капітал**

	Жовтень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
однозначно так	17,7	24,3	23,4	28,8	35,5	25,3	22,2	20,3	20,8	23,4	31,9	58,2
скоріше так	21,0	24,0	28,9	27,0	26,7	25,6	27,0	28,6	28,2	33,1	26,3	
скоріше ні	16,5	11,2	8,9	8,9	6,4	9,3	9,8	8,8	9,6	6,0	7,8	11,8
однозначно ні	11,3	6,4	5,5	5,3	7,6	10,1	7,5	6,2	7,7	4,1	4,0	
важко відповісти	31,4	31,3	31,1	28,1	23,1	28,4	32,6	35,1	32,2	32,6	29,4	
не відповіли	2,3	2,7	2,2	1,7	0,8	1,2	1,0	1,0	1,6	0,7	0,6	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	54,0	53,5	70,1	49,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	16,2	15,7	7,5	7,3
важко відповісти	29,8	30,8	22,5	42,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	65,9	62,3	55,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	12,8	11,6	11,5
важко відповісти	31,3	26,1	33,2

- **Парламентські партії, що підтримували Євромайдан (“Батьківщина”, “УДАР”, “Свобода”)***

	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.
однозначно так	12,3	10,7	13,7	28,0	32,6
скоріше так	21,5	27,5	23,5	36,8	33,5
скоріше ні	24,2	20,7	19,7	9,7	8,8
однозначно ні	14,0	10,9	11,3	4,7	4,1
важко відповісти	27,6	30,1	30,7	20,3	20,9
не відповіли	0,4	0,3	1,1	0,4	0,1
					66,1
					12,9

* Під час попередніх опитувань відповідні партії позначалися як опозиційні.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	54,6	52,1	82,6	76,5
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	13,5	21,5	5,3	9,5
важко відповісти	31,9	26,5	12,1	14,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	62,5	67,9	66,0
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	13,9	12,1	13,4
важко відповісти	23,6	20,0	20,6

• *Активісти Євромайдану в Києві та Майданів у регіонах України*

однозначно так	38,3	72,4
скоріше так	34,1	
скоріше ні	7,7	13,0
однозначно ні	5,3	
важко відповісти	14,7	
<i>не відповіли</i>	0,1	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	67,8	66,3	82,2	70,3
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	16,5	15,6	7,9	13,6
важко відповісти	15,9	18,2	9,9	16,0

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	73,7	74,6	68,8
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	12,1	12,9	13,4
важко відповісти	14,1	12,6	17,8

• *Праворадикальні рухи (“Правий сектор” та ін.)*

однозначно так	36,1	68,3
скоріше так	32,2	
скоріше ні	6,7	10,1
однозначно ні	3,4	
важко відповісти	21,4	
<i>не відповіли</i>	0,3	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	61,4	59,5	80,5	70,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	10,7	14,9	6,0	7,6
важко відповісти	27,9	25,6	13,5	21,5

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	68,7	70,1	66,3
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	8,2	10,4	10,6
важко відповісти	23,1	19,4	23,1

- **Парламентські партії, що виступали проти Євромайдану (Партія регіонів, Компартія України)**

однозначно так	19,8	49,7
скоріше так	29,9	
скоріше ні	17,5	26,0
однозначно ні	8,5	
важко відповісти	24,3	
<i>не відповіли</i>	0,1	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	46,3	37,8	59,8	58,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	27,6	33,4	20,9	18,7
важко відповісти	26,0	28,9	19,3	23,1

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	48,2	48,5	51,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	24,6	27,7	24,5
важко відповісти	27,1	23,7	23,6

- **Радикальні рухи, зорієнтовані на Росію**

однозначно так	24,6	57,8
скоріше так	33,2	
скоріше ні	10,4	15,4
однозначно ні	5,0	
важко відповісти	26,1	
<i>не відповіли</i>	0,6	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	49,3	61,0	61,6	55,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	22,3	14,3	13,8	13,2
важко відповісти	28,3	24,8	24,6	30,9

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	56,5	60,7	55,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	14,6	16,6	14,5
важко відповісти	28,9	22,7	29,6

• *Керівництво Російської Федерації на чолі з В. Путіним*

однозначно так	49,1	77,2
скоріше так	28,1	
скоріше ні	6,0	10,9
однозначно ні	4,9	
важко відповісти	11,8	
<i>не відповіли</i>	0,1	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	77,0	80,2	76,1	74,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	12,5	9,4	13,5	6,1
важко відповісти	10,4	10,5	10,5	19,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	78,1	76,9	77,3
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	10,9	11,9	9,4
важко відповісти	10,9	11,1	13,3

• *Керівництво США та країн Європейського Союзу*

однозначно так	33,6	65,1
скоріше так	31,5	
скоріше ні	11,8	15,6
однозначно ні	3,8	
важко відповісти	19,1	
<i>не відповіли</i>	0,2	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	55,6	54,1	77,7	75,1
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	18,6	21,2	11,3	9,2
важко відповісти	25,8	24,7	11,1	15,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	62,8	65,6	66,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	16,2	16,1	14,7
важко відповісти	21,1	18,3	19,0

7. Розподіл відповідей на запитання “Які з наведених нижче слів та виразів найточніше підходять для оцінки поточної соціально-економічної та політичної ситуації в Україні?” (у %)

	Жовтень 2012 р.	Березень 2014 р.
ситуація протистояння, конфлікту, розбрату	14,1	41,9
ситуація зовнішньої агресії	не було у списку	31,3
ситуація кризи	26,1	31,2
ситуація хаосу	16,5	23,7
ситуація невизначеності	24,5	23,6
ситуація виживання	38,2	21,7
ситуація занепаду	28,4	14,1
революційна ситуація	4,3	11,7
ситуація катастрофи	10,6	11,6
ситуація оновлення	6,3	4,8
ситуація трансформації	5,8	4,4
ситуація відродження	6,0	4,0
ситуація стагнації, застою	9,0	1,8
ситуація розвитку	5,1	1,1
ситуація зростання	5,3	0,5
ситуація стабілізації	7,9	0,3
ситуація модернізації	3,5	1,0
інше	1,6	0,6
важко відповісти	6,1	1,5

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
ситуація протистояння, конфлікту, розбрату	32,8	38,6	52,4	37,9
ситуація зовнішньої агресії	40,6	38,3	22,0	24,2
ситуація кризи	33,6	30,3	29,3	34,1
ситуація хаосу	13,5	21,0	26,3	37,2
ситуація невизначеності	28,1	20,7	22,0	27,6
ситуація виживання	20,8	21,2	22,8	21,5
ситуація занепаду	7,3	11,5	18,4	19,5
революційна ситуація	21,6	10,4	5,2	16,0
ситуація катастрофи	6,3	12,1	10,2	20,5
ситуація оновлення	10,2	4,8	2,3	3,4
ситуація трансформації	8,9	3,3	3,6	2,4
ситуація відродження	7,3	5,4	0,8	3,8
ситуація стагнації, застою	1,8	2,0	1,2	2,7
ситуація розвитку	1,6	1,1	0,3	2,0
ситуація зростання	1,0	0,3	0,0	1,0
ситуація стабілізації	0,3	0,6	0,0	0,3
ситуація модернізації	2,1	0,6	0,9	0,7
інше	0,8	0,2	0,9	0,3
важко відповісти	1,0	1,5	1,8	1,4

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
ситуація протистояння, конфлікту, розбрату	40,4	41,8	43,0
ситуація зовнішньої агресії	33,5	32,8	28,0
ситуація кризи	31,5	30,9	31,4
ситуація хаосу	23,3	23,5	24,2
ситуація невизначеності	26,3	24,7	20,5
ситуація виживання	15,9	23,0	23,4
ситуація занепаду	12,7	14,2	14,9
революційна ситуація	14,1	10,9	11,2
ситуація катастрофи	8,2	9,4	16,5
ситуація оновлення	5,7	5,1	3,8
ситуація трансформації	6,7	4,4	2,9
ситуація відродження	5,0	4,3	3,1
ситуація стагнації, застою	2,2	1,5	1,9
ситуація розвитку	1,2	1,2	0,7
ситуація зростання	1,0	0,4	0,1
ситуація стабілізації	0,0	0,2	0,6
ситуація модернізації	1,2	1,0	0,9
інше	0,5	0,8	0,3
важко відповісти	2,2	1,1	1,6

8. Розподіл відповідей на запитання “Які почуття Ви переживаєте, думаючи про майбутнє країни?” (у %)

- тривогу51,0
- надію36,9
- страх30,5
- оптимізм12,6
- песимізм7,5
- впевненість у майбутньому7,0
- інше4,0
- важко відповісти3,5

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
тривогу	49,7	48,4	50,5	59,5
надію	53,1	39,0	28,4	29,9
страх	24,2	29,5	31,5	39,1
оптимізм	19,3	16,8	6,4	8,5
песимізм	3,9	7,0	8,2	11,9
впевненість у майбутньому	13,0	6,8	3,0	8,2
інше	0,5	2,9	7,9	2,4
важко відповісти	2,6	4,8	2,9	3,1

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
тривогу	45,0	50,3	55,4
надію	40,8	39,3	31,4
страх	29,4	28,1	34,6
оптимізм	16,2	13,4	9,4
песимізм	7,0	6,9	8,7
впевненість у майбутньому	9,0	8,1	4,3
інше	4,2	3,7	4,3
важко відповісти	3,2	3,5	3,7

Резюме

- Лише 36,3% респондентів заявили, що вважають себе достатньо обізнаними щодо соціально-економічної та політичної ситуації в країні, тоді як 51,3% – загалом обізнані, але недостатньо. Припускаємо, що така невисока оцінка населенням власної поінформованості є наслідком, зокрема, того, що ЗМІ, жорстко конкуруючи між собою, віддають перевагу терміновим повідомленням про самі події, не приділяючи належної уваги аналізу причин та наслідків. У результаті люди знають, що відбулося, але часто не розуміють чому. Сказане стосується передусім електронних ЗМІ, з яких більшість наших громадян отримують інформацію про події в країні (75,7% – з повідомлень українських телебачення та радіо, 25% – з інтернет-видань, 16,5% – із соціальних мереж). Враження щодо недостатньої поінформованості не може не посилювати те, що маніпулятивна подача інформації російськими ТБ та радіо (аудиторія – 22,5% опитаних) дисонує з тим, що передають українські медіа.

- Вибір громадянами основних джерел інформації має виразну регіональну специфіку. Менш як 2% жителів Західного регіону дивляться і слухають передачі російських телебачення і радіо, водночас у Східному та Південному регіонах – майже вдвадцятьоро більше: відповідно 38,4% і 39,1%. При цьому мешканці Західного регіону отримують інформацію майже виключно з українських медіа. Це, безумовно, є одним із головних факторів, які визначають відмінності в оцінці політичних подій та суспільно-політичних явищ мешканцями цих регіонів.

- Поточні події активно обговорюють між собою майже 90% громадян, виявляючи при цьому значну толерантність та інтерес до чужих поглядів: 44,6% опитаних однаково часто спілкуються як з тими, чий погляд збігається з їхніми, так і з тими, чий суперечать. Крім того, 3% – переважно з людьми, чий погляд істотно відрізняється. Тих, чие коло спілкування зазвичай обмежується співрозмовниками із схожими уподобаннями, – 41,8%. Цікаво, що в Південному регіоні найменше тих, кого не цікавлять альтернативні думки, – 32,3%, і найбільше тих, хто любить вислухати аргументи “за” і “проти” – 53,7%. Навпаки, найбільше тих, хто найчастіше спілкується з односторонніми, а не з опонентами, – у Західному (51,6%) та Центральному (44,2%) регіонах. Можливе пояснення може полягати в тому, що перемога Майдану над режимом Януковича, активний внесок у яку зробили мешканці Заходу та Центру, посилює політизацію населення цих регіонів. Принаймні в Західному вдвічі менше тих, хто прагне бути обізнаним з протилежними поглядами (1,6%), ніж у середньому по Україні (3,1%).

- Соціально-економічну та політичну ситуацію оцінюють як погану або дуже погану 67,1%, нормальною і цілком нормальною вважають 19,6% респондентів. Порівняно з груднем 2013 р. кількість останніх зменшилася на 6,8%, а тих, хто вважає її поганою або й дуже поганою, зросла на 10,7%. Найбільш песимістично оцінюють ситуацію жителі Східного регіону – 73,4%. Вік респондентів та кількість позитивних оцінок перебувають у зворотній залежності (див. розподіл відповідей у віковому розрізі). Отож природно, що серед тих, кому понад 56 років, найбільше тих, хто оцінює ситуацію як погану та дуже погану, – 75,5%, що, поза сумнівами, обумовлено низькими пенсіями та затримками з їх виплатою.

- Варто наголосити, що на запитання “Чи вистачає грошей Вашій сім’ї?” кількість тих, хто дає негативну відповідь (“зовсім не вистачає” та “ледь-ледь вистачає”), тримається майже незмінною із жовтня 2006-го, з чого можна припустити, що на “сімейному рівні” економічні негаразди ще не сягнули максимуму. Отже, у цього фактора є ще “резерв” щодо підвищення рівня протестного потенціалу суспільства.

- Оскільки розподіл відповідей на запитання “Як Ви вважаєте, чи справляють істотний вплив на нинішню соціально-економічну та політичну ситуацію перелічені нижче особи, органи державної влади, інші структури та рухи?” містить достатньо наочної інформації, обмежимося кількома зауваженнями.

- Як правило, соціально-економічну та політичну ситуацію населення пов’язує з впливом внутрішніх факторів. Проте цікаво, що з впливом керівництва України (77%) зрівнявся, на думку респондентів, вплив керівництва Російської Федерації на чолі з В. Путіним (77%) та наблизився до нього вплив керівництва США і країн Європейського Союзу (65%). Імовірно пояснення – українці дедалі більше усвідомлюють, що наша країна стала місцем зіткнення геополітичних інтересів великих держав.

- Порівняння результатів опитування, проведеного у грудні 2013 р., з поточними даними свідчить, що нова влада оцінюється громадянами як менш впливова, ніж режим Януковича. Тоді істотним вплив В. Януковича на ситуацію визнавали 86,1%, нині в. о. Президента України О. Турчинова – 77,7% респондентів; вплив уряду на чолі з М. Азаровим – 82,8%, на чолі з А. Яценюком – 76,9%. Оцінки впливовості Верховної Ради не змінилися – 77,4% і 77,2% відповідно. Здобуття влади не додало впливовості тим парламентським партіям, які отримали її завдяки Майдану. Вплив “Батьківщини”, “Удару” і “Свободи” у грудні 2013 р. вважали істотним 64,8%, у березні ц.р. – 66,1% опитаних.

- На думку респондентів, помітно знизилася здатність впливати на ситуацію органів місцевої влади та директорського корпусу. На момент

опитування їхній вплив на ситуацію вважали істотним 43,9% і 20,4% опитаних відповідно, тоді як у грудні – 53% і 36,1%.

- Цікаво, як респонденти оцінили впливовість політичних та економічних кланів – 63,9%, мафії – 52,7% та правоохоронних структур (міліції, судів, прокуратури) – 40%. Крім реальної корумпованості нашої країни, від якої потерпає населення, така громадська думка, на наш погляд, є ще й результатом цілеспрямованої дискредитаційної кампанії проти України, зокрема періодичної публікації в ЗМІ рейтингів корумпованості країн, отриманих невідомо за допомогою яких методик за результатами невідомо яких досліджень, у яких Україна завжди опиняється на останніх місцях.

- Добираючи слова для опису поточної соціально-економічної та політичної ситуації в Україні, респонденти найчастіше визначали її як ситуацію протистояння, конфлікту, розбрату (41,9%), зовнішньої агресії (31,3%), кризи (31,2%), хаосу (23,7%). Кількісні показники більшості оцінок із цього переліку порівняно із жовтнем 2012 р. помітно зросли. На той час ситуацію визначали як ситуацію протистояння, конфлікту, розбрату 14,1%, кризи – 26,1%, хаосу – 16,5%. Отож не дивно, що думки про майбутнє країни викликають у громадян переважно тривогу і страх – ці почуття переживають відповідно 51% і 30,5% опитаних.

Участь населення в масових акціях та готовність їх продовжувати

9. Розподіл відповідей на запитання *“Чи можете сказати особисто Ви, що справляєте вплив на суспільні процеси, які відбуваються навколо Вас?”* (у %)

	Грудень 2004 р.		Травень 2007 р.		Вересень 2007 р.		Жовтень 2008 р.		Листопад 2009 р.		Жовтень 2012 р.		Березень 2014 р.	
однозначно так	5,7	22,0	7,6	20,2	2,8	14,3	5,2	20,2	3,0	11,5	3,6	10,8	2,7	13,7
скоріше так	16,3		12,6		11,5		15,0		8,5		7,2		11,0	
скоріше ні	34,1	49,0	27,4	64,0	33,7	63,9	35,7	67,4	36,5	74,8	35,9	78,6	36,6	67,2
однозначно ні	14,9		36,6		30,2		31,7		38,3		42,7		30,6	
важко відповісти	29,0		15,8		21,8		12,4		13,6		10,7		19,0	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	19,7	17,6	7,6	10,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	54,7	55,0	81,6	78,9
важко відповісти	25,5	27,4	10,8	10,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	15,9	15,9	9,6
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	63,9	63,5	74,3
важко відповісти	20,1	20,7	16,2

10. Розподіл відповідей на запитання **“Чи згодні Ви з такими висловлюваннями?”** (у %)

- **Аби відстояти власні інтереси та права, необхідно за них боротися**

однозначно так	33,4	78,4
скоріше так	45,0	
скоріше ні	3,7	5,3
однозначно ні	1,6	
важко відповісти	16,2	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	85,7	76,0	76,2	80,2
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	9,4	3,2	5,5	4,1
важко відповісти	4,9	20,8	18,4	15,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	82,9	80,4	73,5
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	4,0	5,3	6,1
важко відповісти	13,2	14,3	20,5

- **Доля країни залежить від кожного з нас**

однозначно так	27,8	60,5
скоріше так	32,7	
скоріше ні	11,9	18,6
однозначно ні	6,7	
важко відповісти	20,8	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Так (однозначно так + скоріше так)	76,5	64,7	50,9	52,9
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	12,3	12,7	25,7	24,4
важко відповісти	11,2	22,6	23,5	22,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Так (однозначно так + скоріше так)	66,8	62,0	55,3
Ні (скоріше ні + однозначно ні)	15,5	17,8	21,5
важко відповісти	17,7	20,2	23,2

11. Розподіл відповідей на запитання **“Чи брали участь особисто Ви в масових акціях, що відбувалися в Україні протягом останніх місяців?”** (у %)

	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.
так, брав (-ла)	17,0	21,6
ні, не брав (-ла)	82,7	78,3
не відповіли	0,3	0,1

Примітка. У грудні 2013 р. питання формулювалося так: **“Чи брали участь особисто Ви в акціях протесту останніми днями?”**

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, брав (-ла)	47,4	23,9	10,3	8,2
ні, не брав (-ла)	52,6	76,1	89,7	91,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, брав (-ла)	27,8	23,7	15,2
ні, не брав (-ла)	72,2	76,3	84,8

12. Розподіл відповідей на запитання **“Якщо у вашій місцевості триватимуть (розпочнуться знову) масові акції, цілі яких Ви поділяєте, чи будете Ви брати в них участь?”** (у %)

	Липень 2004 р.	Листопад 2005 р.	Жовтень 2006 р.	Грудень 2007 р.	Грудень 2008 р.	Грудень 2009 р.	Грудень 2010 р.	Листопад 2011 р.	Грудень 2012 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
обов'язково буду	15,5	13,2	10,9	9,9	11,6	7,5	7,6	10,4	10,0	12,0	14,9	36,2
мабуть, буду	21,4	23,8	18,1	16,3	21,0	16,3	20,1	22,6	18,0	18,5	21,3	
мабуть, не буду	22,5	18,4	25,1	27,0	24,0	25,3	27,5	25,5	28,0	24,1	25,1	43,0
у жодному разі не буду	22,6	25,1	23,6	23,1	19,1	27,5	22,8	22,7	25,5	30,0	17,9	
важко відповісти	18,0	18,8	21,9	23,2	24,2	23,1	21,7	18,5	18,2	15,3	20,7	
не відповіли	0,1	0,7	0,3	0,5	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2	

Примітка. До березня 2014 р. питання формулювалося так: **“Якщо у вашій місцевості спалахнуть масові виступи протесту, чи будете Ви особисто брати в них участь?”**

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
буду (обов'язково буду + мабуть, буду)	57,9	40,8	26,6	19,7
не буду (мабуть, не буду + у жодному разі не буду)	30,3	37,4	48,8	59,4
важко відповісти	11,8	21,8	24,7	20,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
буду (обов'язково буду + мабуть, буду)	42,3	39,4	28,5
не буду (мабуть, не буду + у жодному разі не буду)	35,5	39,0	52,8
важко відповісти	22,1	21,5	18,7

Резюме

- Відсутність можливості впливати на стан справ у країні є однією з причин поширення радикальних настроїв серед населення, особливо за умов низької оцінки соціально-економічної ситуації. Так, 67,2% опитаних заявили, що не справляють впливу на суспільні процеси, які відбуваються навколо, і лише 13,7% дотримуються протилежної думки. Порівняно із жовтнем 2012 р. спостерігається позитивна динаміка: тоді тих, хто вважав, що суспільні процеси відбуваються без їхнього впливу, було 78,6%, за їхнього впливу – 10,8%. Це можна пояснити тим, що на момент опитування Майдан уже повалив режим Януковича, що спричинило певний сплеск віри людей у можливість щось змінити.

- Однак подальший перебіг революції засвідчив відсутність чітких планів у керівників опозиції, діяльність яких була позначена численними непродуманими імпровізаціями. За таких умов закономірно, що більшість громадян (нагадаємо – 67,2%) не відчують, що впливають на розвиток політичних подій. Зрозуміло, це підтримує невдоволення загальним станом справ, особливо коли більшість опитаних вважає: аби відстояти власні інтереси та права, необхідно за них боротися (78,4%) і що доля країни залежить від кожного з нас (60,5%).

- При цьому впадає в око, що позиція мешканців Заходу та Центру країни відзначається більшою активністю. У Західному та Центральному регіонах здатними впливати на суспільні процеси вважають себе 19,7% і 17,6%, не здатними – близько 55%. Натомість у Східному та Південному регіонах вважають себе спроможними впливати на суспільні процеси лише 7,6% і 10,9%, не спроможними – відповідно 81,6% і 78,9% опитаних.

Ця різниця щодо віри у власні сили знов-таки може бути пояснена тим, що до успішного повалення корумпованого режиму долучилася різна кількість мешканців різних регіонів. Протягом останніх місяців у масових акціях особисто взяли участь найбільше представників Західного (47,4%) та Центрального (23,9%) регіонів, найменше – Східного (10,3%) і Південного (8,2%).

- Накопичений в українському суспільстві протестний потенціал залишається значним. Третина респондентів – 36,2% – більш чи менш упевнено заявляють про свою готовність особисто брати участь у масових акціях. Найбільше таких серед жителів Заходу (57,9%) та Центру (40,8%). Менший, але достатньо високий ступінь готовності спостерігається на Сході (26,6%) та Півдні (19,7%). Порівняно з груднем 2013 р. частка тих, хто готовий брати участь у масових акціях протесту, зросла на 5,7%, натомість тих, хто не буде цього робити, зменшилася на 11,1%.

Варто зазначити, що подібний сплеск протестних настроїв серед населення та готовність брати участь у масових акціях на рівні 36,9% були зафіксовані у листопаді 2004 р. напередодні Помаранчевої революції і трималися рік (у листопаді 2006-го – 37%). Надалі ці настрої в суспільстві почали спадати і в грудні 2009 р. сягнули мінімуму – 23,8%. Імовірно, це є наслідком розчарування в Помаранчевій революції, яке наростало протягом усієї каденції президента В. Ющенка.

Оцінка діяльності нового керівництва України

13. Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви вважаєте, події в Україні розвиваються у правильному чи неправильному напрямі?”** (у %)

однозначно у правильному	6,1	25,6
скоріше у правильному	19,5	
скоріше у неправильному	25,4	45,0
однозначно у неправильному	19,6	
важко відповісти	29,4	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
У правильному (однозначно у правильному + скоріше у правильному)	41,1	27,4	18,7	16,5
У неправильному (скоріше у неправильному ні + однозначно у неправильному)	30,8	31,3	59,2	62,6
важко відповісти	28,2	41,3	22,1	21,0

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
У правильному (однозначно у правильному + скоріше у правильному)	29,7	27,0	21,1
У неправильному (скоріше у неправильному ні + однозначно у неправильному)	41,6	42,4	50,5
важко відповісти	28,7	30,6	28,3

14. Розподіл відповідей на запитання **“Хто насамперед несе відповідальність за ту ситуацію, яка нині склалася в Україні?”** (у %)

- старе керівництво країни на чолі з В. Януковичем.....54,4
- нове керівництво країни на чолі з О. Турчиновим та А. Яценюком.....39,1
- Російська Федерація.....35,3
- країни Європейського Союзу та США.....14,9
- самі громадяни України.....11,8
- місцева влада.....1,3
- інший2,3
- важко відповісти.....3,9

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
старе керівництво країни на чолі з В. Януковичем	73,4	69,4	30,5	49,3
нове керівництво країни на чолі з О. Турчиновим та А. Яценюком	21,9	21,2	60,8	53,4
Російська Федерація	52,9	49,0	15,6	25,5
країни Європейського Союзу та США	4,2	8,5	25,0	20,7
самі громадяни України	17,2	10,9	8,3	14,6
місцева влада	1,0	0,9	1,4	2,0
інший	2,1	1,7	3,2	1,7
важко відповісти	2,6	4,4	3,8	4,8

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
старе керівництво країни на чолі з В. Януковичем	57,6	54,5	52,4
нове керівництво країни на чолі з О. Турчиновим та А. Яценюком	39,7	37,0	41,7
Російська Федерація	38,5	36,6	31,7
країни Європейського Союзу та США	12,7	13,4	18,3
самі громадяни України	8,7	13,4	11,5
місцева влада	1,2	1,3	1,2
інший	2,0	2,9	1,5
важко відповісти	3,5	3,7	4,4

15. Розподіл відповідей на запитання “Чи вважаєте Ви легітимним (законним) нове керівництво України?” (у %)

- так.....47,3
- ні.....32,5
- важко відповісти 20,2

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так	68,4	67,4	21,0	34,1
ні	9,2	12,7	59,6	46,1
важко відповісти	22,4	19,9	19,5	19,8

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	52,0	48,0	43,6
ні	29,0	32,1	35,1
важко відповісти	19,0	19,9	21,3

16. Розподіл відповідей на запитання **“Чи підтримуєте Ви повернення до конституції 2004 року, яка передбачає істотне обмеження повноважень Президента і, відповідно, розширення повноважень Верховної Ради та Уряду?”** (у %)

цілком підтримую	31,7	59,6
скоріше підтримую	27,9	
скоріше не підтримую	6,0	10,5
зовсім не підтримую	4,5	
мені це байдуже	8,6	
важко відповісти	21,3	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	78,1	66,2	46,2	50,0
Не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	6,5	7,7	15,4	11,2
мені це байдуже	6,8	7,9	8,5	12,8
важко відповісти	8,6	18,2	29,9	26,0

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	55,7	63,6	56,3
Не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	13,0	9,5	10,4
мені це байдуже	11,5	8,0	7,7
важко відповісти	19,7	18,9	25,6

17. Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви, що Україна має підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом?”** (у %)

- так, це слід зробити невідкладно32,7
- так, угоду про асоціацію слід підписати, але не тепер, а згодом – за сприятливіших умов..... 19,1
- ні, така угода Україні не потрібна взагалі.....27,8
- мені це байдуже5,0
- важко відповісти..... 15,4

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, це слід зробити невідкладно	54,4	43,9	14,7	19,7
так, угоду про асоціацію слід підписати, але не тепер, а згодом – за сприятливіших умов	27,6	20,8	16,1	10,9
ні, така угода Україні не потрібна взагалі	8,3	11,8	47,2	45,6
мені це байдуже	2,1	5,9	4,9	6,8
важко відповісти	7,6	17,6	17,1	17,0

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, це слід зробити невідкладно	42,4	33,3	26,3
так, угоду про асоціацію слід підписати, але не тепер, а згодом – за сприятливіших умов	18,4	22,3	15,2
ні, така угода Україні не потрібна взагалі	21,8	27,4	31,9
мені це байдуже	4,5	4,1	6,3
важко відповісти	12,9	12,9	20,4

Резюме

● Чи не головним в оцінці діяльності керівництва будь-якої держави є думка населення про те, чи розвиваються події в країні у правильному напрямі. На жаль, 45 % опитаних дають на це запитання негативну відповідь і майже вдвічі менше (25,6 %) – позитивну.

Оцінки дуже різняться в різних регіонах. Лише в Західному чисельність переконаних у тому, що події в Україні розвиваються у правильному напрямі, переважає кількість тих, хто дотримується протилежної думки, – 41,1 % і 30,8 % відповідно. Найбільше тих, хто негативно оцінює напрям розвитку держави, у Південному регіоні – 62,6 % (позитивно – 16,5 %). Аналогічний результат отримано в Східному регіоні – відповідно 59,2 % і 18,7 %. У Центральному кількість позитивних та негативних оцінок майже однакова – відповідно 27,4 % і 31,3 %.

● Відповідальним за нинішню ситуацію в країні більше половини респондентів (54,4%) вважають старе керівництво країни на чолі з В. Януковичем. На нових керманців держави на чолі з О. Турчиновим та А. Яценюком покладають відповідальність 39,1 %. Російську Федерацію вважають винною 35,3 %, країни Євросоюзу та США – 14,9 % опитаних. Самокритично вважають винними самих себе лише 11,8 % громадян України.

Не є несподіванкою, що розподіл відповідей дуже різниться в різних регіонах. На старе керівництво країни на чолі з В. Януковичем схильні покладати відповідальність передусім жителі Заходу (73,4 %) та Центру (69,4 %) України. Натомість жителі Східного та Південного регіонів головними винуватцями вважають передусім нову урядову команду на чолі з О. Турчиновим та А. Яценюком (60,8 % і 53,4 % відповідно). У цих регіонах значно менше жителів покладають відповідальність на Росію (15,6 % і 25,5 % відповідно), ніж у Західному (52,9 %) і Центральному (49 %). Думки щодо “провини” країн Європейського Союзу та США в регіонах також дзеркально протилежні: Захід – 4,2 %, Центр – 8,5 %, Схід – 25 %, Південь – 20,7 %.

- Незважаючи на те, що зміна влади відбулася в Україні в максимально законний за революційних умов спосіб, нинішнє керівництво України не здобуло повної легітимності в очах більшості населення. На запитання “Чи вважаєте Ви легітимним (законним) нове керівництво України?” ствердно відповіли менше половини опитаних – 47,3 %, негативно – 32,5 %, не визначилися – 20,2 %. Остання цифра є доволі тривожною для нової влади, оскільки ті, хто не знає, чи вважати чинну владу легітимною, можуть бути легко заітовані проти неї тими, хто оголосить її незаконною. Особливо якщо зважити на те, що нова влада оцінюється громадянами як менш впливова, ніж режим Януковича (див. розподіл відповідей до відповідного пункту запитання № 6 та резюме до розділу “Поінформованість громадян щодо ситуації в країні, її сприйняття та оцінка”).

І щодо цієї проблеми опитування дало результати з яскраво вираженими регіональними розбіжностями. Найбільшу підтримку “постмайданна” влада має серед жителів Західного (68,4 %) і Центрального (67,4 %) регіонів, найменшу – серед мешканців Півдня (34,1 %) та Сходу (21,0 %).

- Можна констатувати, що в населення України сформувалося ставлення до балансу повноважень між гілками влади. Більшість респондентів (59,6 %) загалом підтримують повернення до конституції 2004 року, яка передбачає істотне обмеження повноважень Президента і, відповідно, розширення повноважень Верховної Ради та Уряду; не підтримують – 10,5 % опитаних, вагаються з відповіддю – 21,3 %, ставляться байдуже – 8,6 %.

- Майже 52 % українців вважають, що Україна має підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Серед них 32,7 % переконані, що це слід зробити невідкладно, тоді як на думку 19,1 % – згодом, за сприятливіших умов. Досить значною залишається частка тих, хто вважає, що така угода нам узагалі не потрібна, – 27,8 %. Найбільше прихильників цієї угоди на Заході (82% населення регіону) та в Центрі (64,7 %), найменше – на Сході й Півдні країни (47,2 % та 45,6 % відповідно).

Ставлення до вторгнення збройних сил Російської Федерації та оцінка мілітарної спроможності України

18. Розподіл відповідей на запитання *“Особисто Ви засуджуєте чи підтримуєте присутність збройних сил Російської Федерації на території АР Крим?”* (у %)

однозначно засуджую	55,8	71,0
скоріше засуджую	15,2	
скоріше підтримую	9,9	16,7
однозначно підтримую	6,8	
мені це байдуже	2,8	
важко відповісти	9,6	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Засуджую (однозначно засуджую + скоріше засуджую)	97,7	86,8	44,6	59,5
Підтримую (скоріше підтримую + однозначно підтримую)	1,3	3,7	32,5	30,6
мені це байдуже	0,8	3,0	3,8	2,4
важко відповісти	0,3	6,5	19,0	7,5

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Засуджую (однозначно засуджую + скоріше засуджую)	74,4	71,7	67,9
Підтримую (скоріше підтримую + однозначно підтримую)	13,6	16,5	18,7
мені це байдуже	3,2	2,5	2,8
важко відповісти	8,7	9,2	10,6

19. Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви вважаєте, введення в Крим російських військ скоріше об’єднало чи розкололо Україну?”** (у %)

- скоріше об’єднало27,5
- скоріше розкололо.....48,4
- важко відповісти.....24,0

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
скоріше об’єднало	37,2	25,0	25,8	24,6
скоріше розкололо	47,4	55,1	39,5	54,9
важко відповісти	15,4	20,0	34,7	20,5

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
скоріше об’єднало	34,2	28,7	21,9
скоріше розкололо	44,2	48,5	50,8
важко відповісти	21,6	22,7	27,2

20. Розподіл відповідей на запитання **“Чи згодні Ви з тим, що Автономна Республіка Крим має право вийти зі складу України і ввійти до складу Російської Федерації?”** (у %)

- так.....25,5
- ні.....57,3
- мені це байдуже3,8
- важко відповісти.....13,4

У регіональному розрізі:

	Регіони				АР Крим*
	Західний	Центральний	Східний	Південний	
так	3,9	8,2	47,0	44,6	66,3
ні	85,1	72,9	34,8	36,4	19,4
мені це байдуже	2,9	4,8	3,6	3,1	1,0
важко відповісти	8,1	14,1	14,6	16,0	13,3

* З огляду на статистично недостатнє наповнення вибіркової сукупності мешканців Криму дані, отримані в АР Крим, слід розглядати як орієнтовні. Похибка вибірки в цьому разі сягає 10%.

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	19,9	25,0	29,5
ні	63,8	57,6	53,1
мені це байдуже	3,0	3,9	4,1
важко відповісти	13,4	13,4	13,3

21. Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви вважаєте, на що має насамперед спиратися Україна для забезпечення свого суверенітету і територіальної цілісності – на власні збройні сили чи на міжнародні гарантії безпеки?”** (у %)

- на власні збройні сили.....38,7
- на міжнародні гарантії безпеки.....30,0
- інша думка9,1
- важко відповісти22,2

Примітка. Респонденти, які вибрали альтернативу “інша думка”, найчастіше вказували, що Україна однаковою мірою має спиратися і на власні збройні сили, і на міжнародні гарантії безпеки.

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
на власні збройні сили	42,2	33,7	37,9	46,9
на міжнародні гарантії безпеки	37,0	38,7	21,2	20,7
інша думка	6,8	6,2	15,2	5,1
важко відповісти	14,1	21,3	25,7	27,2

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
на власні збройні сили	37,6	40,1	37,4
на міжнародні гарантії безпеки	33,1	29,9	28,1
інша думка	9,2	8,2	10,3
важко відповісти	20,1	21,7	24,2

22. Розподіл відповідей на запитання *“Як відомо, Рада національної безпеки та оборони України ухвалила рішення привести Збройні сили України у повну бойову готовність. На Вашу думку, чи здатні вони ефективно протидіяти військовим силам Російської Федерації?”* (у %)

цілком здатні	9,2	26,4
скоріше здатні	17,2	
скоріше не здатні	31,6	60,4
зовсім не здатні	28,8	
важко відповісти	13,3	

У регіональному розрізі:

	Регіони				АР Крим*
	Західний	Центральний	Східний	Південний	
Здатні (цілком здатні + скоріше здатні)	40,7	31,5	15,6	20,1	6,1
Не здатні (скоріше не здатні + зовсім не здатні)	47,0	54,0	72,0	65,8	80,6
важко відповісти	12,3	14,5	12,4	14,0	13,3

* З огляду на статистично недостатнє наповнення вибіркової сукупності мешканців Криму дані, отримані в АР Крим, слід розглядати як орієнтовні. Похибка вибірки в цьому разі сягає 10%.

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Здатні (цілком здатні + скоріше здатні)	31,9	25,9	23,7
Не здатні (скоріше не здатні + зовсім не здатні)	54,9	61,3	62,1
важко відповісти	13,2	12,8	14,1

23. Розподіл відповідей на запитання *“Чи вважаєте Ви, що за ситуації, яка складається, Україна має відновити свій ядерний потенціал та військову потужність з метою забезпечення власного суверенітету і територіальної цілісності?”* (у %)

- скоріше так.....39,5
- скоріше ні.....32,9
- інша думка.....2,7
- важко відповісти.....24,9

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
скоріше так	58,9	50,2	20,2	33,3
скоріше ні	20,7	18,0	54,5	33,7
інша думка	2,6	1,7	2,9	4,8
важко відповісти	17,8	30,2	22,4	28,2

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
скоріше так	40,5	41,6	36,0
скоріше ні	28,4	32,0	36,7
інша думка	2,2	3,6	1,8
важко відповісти	28,9	22,8	25,5

Резюме

- Переважна більшість громадян України (71 %) засуджує присутність збройних сил Російської Федерації на території АР Крим, 16,7 % – підтримують.

Як і при розподілах відповідей на багато інших запитань спостерігається суттєва регіональна диференціація. Практично однотайно засуджують введення російських збройних сил на територію Криму жителі Заходу (97,7 %) та Центру (86,8 %). Помітно менша кількість тих, хто засуджує на Півдні (59,5 %) та особливо на Сході (44,6 %). Відповідно закономірно, що тут більша частка тих, хто підтримує, – це майже кожен третій житель Східного та Південного регіонів (32,5 % і 30,6 % відповідно). Для порівняння – у Західному та Центральному регіонах російське вторгнення схвалюють відповідно лише 1,3 % та 3,7 % опитаних.

- Респонденти здебільшого песимістично оцінюють вплив російської військової інтервенції в Криму на єдність українського суспільства. Майже половина опитаних (48,4 %) переконані, що введення російських військ скоріше розколело Україну, ледь не вдвічі менше (27,5 %) – що скоріше об'єднало. Доволі дивним є те, що майже чверть респондентів (24 %) не має визначеної позиції з цього питання.

- Загалом по Україні 57 % опитаних не погоджуються з тим, що АР Крим має право вийти зі складу України й стати суб'єктом Російської Федерації, натомість кожен п'ятий – 25,5 % – має протилежну точку зору. При цьому понад 66 % кримчан вважають, що Крим має право вийти зі складу

України і ввійти до складу Росії. Разом з тим майже кожен п'ятий житель автономії (19,4 %) із цим не погоджується.¹

- На запитання, чи здатні ЗС України ефективно протидіяти військовим силам Російської Федерації, негативну відповідь дали 60,4 % респондентів, ствердно відповіли лише 26,4 %. При цьому 13,3 % не визначилися.

Кількісний розрив між тими, хто дотримується протилежних думок, дуже різниться залежно від регіону. Найбільший він у Східному, 72 % респондентів якого вважають, що “не здатні”, і лише 15,6 % – “здатні”. Приблизно такий же результат у Південному: “не здатні” – 65,8 %, “здатні” – 20 %. У Центральному розрив зменшується: відповідно 54 % і 31,5 %. І лише в Західному регіоні співвідношення майже вирівнюється: відповідь “не здатні” дали 47 %, “здатні” – 40,7 %.

- Суперечливою виявилася громадська думка щодо засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України. Так, 38,7 % респондентів вважають, що для забезпечення свого суверенітету і територіальної цілісності Україна має спиратися на власні збройні сили. Водночас 30 % віддають перевагу міжнародним гарантіям безпеки. Близько 9 % опитаних висловлюють думку, що Україна однаковою мірою має спиратися і на власні збройні сили, і на міжнародні гарантії безпеки, 22,2 % – вагаються з відповіддю.

- Зовнішня загроза стимулювала обговорення в ЗМІ причин незадовільної обороноздатності, серед яких однією з головних називають відмову від ядерної зброї. Час від часу лунають заклики до відновлення ядерного статусу, які, однак, не схилили громадську думку на той чи інший бік. Ідею відновити ядерний потенціал підтримує 39,5 % населення країни, не підтримує – 32,9 %, не змогли відповісти – 24,9 %, мають іншу думку – 2,7 %.

Тих, хто підтримує ідею відновлення ядерного статусу, найбільше в Західному (“скоріше так” – 58,9 %, “скоріше ні” – 20,7 %) та Центральному (“скоріше так” – 50,2 %, “скоріше ні” – 18 %) регіонах, найменше – у Східному (“скоріше так” – 20,2 %, “скоріше ні” – 54,5 %). У Південному думки “за” і “проти” розділилися порівну: відповідно 33,3 % і 33,7 %.

Те, що в Східному регіоні найбільше скептиків щодо ідеї поновлення ядерного статусу, може бути пояснено тим, що саме тут сконцентрований значний промисловий та науково-технічний потенціал України, і мешканці регіону наочно бачать, наскільки він занепав за часів економічної кризи.

¹ З огляду на статистично недостатнє наповнення вибіркової сукупності мешканців Криму дані, отримані в АР Крим, слід розглядати як орієнтовні. Похибка вибірки в цьому разі сягає 10 %.

Думки щодо можливості збереження України як єдиної держави

24. Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви, що попри всі зовнішні та внутрішні загрози Україну можна зберегти як єдину державу?”** (у %)

- так, того, що об'єднує громадян України, значно більше, ніж того, що роз'єднує**63,4**
- ні, Україна занадто різна, і в одній державі нам не ужитися**16,2**
- важко відповісти**20,4**

У регіональному розрізі:

	Регіони				АР Крим*
	Західний	Центральний	Східний	Південний	
так, того, що об'єднує громадян України, значно більше, ніж того, що роз'єднує	84,3	69,2	51,3	50,3	32,7
ні, Україна занадто різна, і в одній державі нам не ужитися	4,2	7,9	26,7	26,9	39,8
важко відповісти	11,5	22,9	22,0	22,8	27,6

* З огляду на статистично недостатнє наповнення вибіркової сукупності мешканців Криму дані, отримані в АР Крим, слід розглядати як орієнтовні. Похибка вибірки в цьому разі сягає 10%.

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, того, що об'єднує громадян України, значно більше, ніж того, що роз'єднує	67,4	65,6	58,1
ні, Україна занадто різна, і в одній державі нам не ужитися	16,4	14,6	18,1
важко відповісти	16,2	19,8	23,7

Резюме

Попри всі зовнішні та внутрішні загрози Україну можна зберегти як єдину державу – переважна більшість громадян України (63,4%) вважає: того, що об'єднує українців, значно більше, ніж того, що роз'єднує. Набагато

менше (16,2%) переконані, що Україна занадто різна і в одній державі її громадянам не ужитися. Не змогли визначитися близько 20%.

Погляди на цю проблему мешканців АР Крим значно песимістичніші. Майже 40% опитаних жителів автономії вважають, що Україна занадто різна і “в одній державі нам не ужитися”. Проте 32,7% кримчан сподіваються, що Україну можна зберегти як єдину державу. Решта опитаних (27,6%) вагаються з відповіддю.

Найбільше тих, хто вірить у можливість збереження єдності України, серед молоді віком 18–29 років – 67,4%. Надалі оптимізм щодо цього питання перебуває у зворотній залежності від віку опитаних: 30–55 років – 65,6%, 56 років і більше – 58,1%. В останній віковій категорії більше всього й песимістів – 18,1%. Можливо, це тому, що люди похилого віку більшу частину життя прожили в СРСР, громадяни якого становили “єдиний радянський народ”, і були вже дорослими людьми, коли ця держава за 1-2 роки розвалилася.

Електоральні наміри стосовно позачергових президентських виборів

25. Розподіл відповідей на запитання *“Чи маєте Ви намір взяти участь у виборах Президента України, які призначено на 25 травня цього року?”* (у %)*

	Листопад 2011 р.		Червень 2012 р.		Серпень 2012 р.		Жовтень 2012 р.		Серпень 2013 р.		Грудень 2013 р.		Березень 2014 р.	
однозначно так	39,0	72,6	36,8	74,2	38,4	74,9	36,6	74,6	30,7	68,6	39,2	74,3	45,4	77,6
скоріше так	33,6		37,4		36,5		38,0		37,9		35,1		32,2	
скоріше ні	8,5	18,5	8,6	17,7	6,1	13,0	7,8	15,0	9,9	19,8	8,8	16,5	6,3	10,5
однозначно ні	10,0		9,1		6,9		7,2		9,9		7,7		4,2	
важко відповісти	8,8		8,2		12,0		10,4		11,6		9,2		12,0	

Примітка. До березня 2014 р. питання формулювалося так: *“Якби наступної неділі проходили вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні?”*

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
Західний регіон	79,9	15,4	4,7
Центральний регіон	84,3	6,1	9,7
Східний регіон	70,8	9,9	19,3
Південний регіон	73,0	17,8	9,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
18–29 років	77,7	10,4	11,9
30–55 років	79,7	10,3	10,0
56 років і більше	74,7	10,7	14,6

* Розподіли відповідей на запитання, що стосуються виборів Президента України, подаються без урахування даних, отриманих в АР Крим.

26. Розподіл відповідей на запитання **“Якщо кандидатами у президенти буде висунуто перелічених нижче політичних діячів, то як Ви маєте намір вчинити щодо кожного з них?”** (у %)

	Обов'язково проголосую “за”	Не виключено, що проголосую “за”	РАЗОМ (обов'язково проголосую “за”+ не виключено, що проголосую “за”)	У жодному разі не проголосую “за”	Поки що не знаю
Віталій Кличко	5,8	19,9	25,7	39,7	34,5
Петро Порошенко	11,8	24,3	36,1	30,5	33,5
Юлія Тимошенко	4,8	13,1	17,9	51,6	30,6
Сергій Тігіпко	2,3	13,0	15,3	51,2	33,5

У регіональному розрізі:

Західний регіон

	Обов'язково проголосую “за”	Не виключено, що проголосую “за”	РАЗОМ (обов'язково проголосую “за”+ не виключено, що проголосую “за”)	У жодному разі не проголосую “за”	Поки що не знаю
Віталій Кличко	7,7	41,5	49,2	22,5	28,3
Петро Порошенко	18,8	41,8	60,6	15,1	24,3
Юлія Тимошенко	7,2	16,7	23,9	50,1	26,0
Сергій Тігіпко	0,5	8,0	8,5	66,2	25,2

Центральний регіон

	Обов'язково проголосую "за"	Не виключено, що проголосую "за"	РАЗОМ (обов'язково проголосую "за"+ не виключено, що проголосую "за")	У жодному разі не проголосую "за"	Поки що не знаю
Віталій Кличко	8,6	21,7	30,3	25,6	44,1
Петро Порошенко	17,2	30,7	47,9	14,8	37,2
Юлія Тимошенко	7,1	16,8	23,9	40,8	35,3
Сергій Тігіпко	1,7	6,4	8,1	59,1	32,8

Східний регіон

	Обов'язково проголосую "за"	Не виключено, що проголосую "за"	РАЗОМ (обов'язково проголосую "за"+ не виключено, що проголосую "за")	У жодному разі не проголосую "за"	Поки що не знаю
Віталій Кличко	2,9	7,0	9,9	61,6	28,5
Петро Порошенко	3,0	9,1	12,1	53,3	34,6
Юлія Тимошенко	2,3	6,8	9,1	62,2	28,7
Сергій Тігіпко	3,2	21,4	24,6	37,2	38,2

Південний регіон

	Обов'язково проголосую “за”	Не виключе- но, що проголосую “за”	РАЗОМ (обов'язково проголосую “за”+ не ви- ключено, що проголосую “за”)	У жодному разі не проголо- сую “за”	Поки що не знаю
Віталій Кличко	2,6	15,9	18,5	47,2	34,4
Петро Порошенко	9,3	19,6	28,9	36,6	34,5
Юлія Тимошенко	1,0	14,4	15,4	54,9	29,7
Сергій Тігішко	4,6	16,5	21,1	42,8	36,1

27. Розподіл відповідей на запитання **“Якби вибори Президента України відбувалися наступної неділі, то за кого з перелічених нижче осіб Ви б голосували?”** (у %)

	По вибірці в цілому						Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні (однозначно так + скоріше так)						Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні і визначився з вибором									
	Листопад 2011 р.	Червень 2012 р.	Серпень 2012 р.	Жовтень 2012 р.	Серпень 2013 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	Листопад 2011 р.	Червень 2012 р.	Серпень 2012 р.	Жовтень 2012 р.	Серпень 2013 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	Листопад 2011 р.	Червень 2012 р.	Серпень 2012 р.	Жовтень 2012 р.	Серпень 2013 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.	
Петро Порошенко	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	6,0	17,9	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	7,4	22,1	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	8,4	30,0
Юлія Тимошенко	15,1	11,9	9,6	9,4	9,5	13,2	7,6	19,5	14,6	12,0	11,8	12,9	15,8	9,0	24,4	18,1	15,2	13,6	16,4	17,9	12,2	12,2
Віталій Кличко	не було у списку	7,4	8,3	11,9	11,4	12,6	6,8	не було у списку	9,0	9,9	14,4	16,0	15,5	7,9	не було у списку	11,1	12,6	16,5	20,4	17,5	10,7	10,7
Сергій Тігіпко	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	6,2	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	6,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	8,9
Олег Тягнибок	3,9	4,1	4,2	5,4	6,4	3,9	4,0	4,8	4,7	5,3	6,6	8,0	5,2	4,4	6,0	5,8	6,7	7,6	10,1	5,8	6,0	6,0
Олег Ляшко	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	3,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	3,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	5,2
Петро Симоненко	4,6	4,9	5,8	8,1	5,2	6,5	4,4	5,9	6,4	6,5	10,0	6,5	7,7	3,6	7,4	7,9	8,3	11,5	8,3	8,8	4,9	4,9
Михайло Добкін	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	3,2	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	3,3	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	4,5
Дмитро Ярош	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	2,7	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	2,7	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	3,7
Олександр Єфремов	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	1,1	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	1,0	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	1,4
Віктор Медведчук	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	0,5	0,6	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	0,6	0,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	0,7	0,7
Віктор Янукович	15,5	15,6	17,4	16,8	11,2	17,1	не було у списку	20,2	19,5	22,7	21,4	15,6	21,4	не було у списку	25,2	24,0	28,8	24,6	19,9	24,3	не було у списку	не було у списку
Інший	16,4	17,8	13,8	15,5	9,3	7,5	4,5	21,1	22,1	17,2	19,1	11,5	9,3	4,4	26,3	27,2	21,8	22,1	14,8	10,6	6,2	6,2
Ще не знаю, вагаюся з вибором	20,2	21,3	25,1	18,4	24,8	15,5	27,8	19,9	19,0	21,2	13,1	21,5	11,8	26,5	—	—	—	—	—	—	—	—
Голосував би проти всіх	9,7	6,4	6,8	5,7	9,3	8,4	5,5	8,6	4,7	5,2	3,6	8,0	5,2	4,2	10,7	5,9	6,6	4,1	10,1	5,9	5,6	5,6
Не пішов би голосувати	14,6	10,6	9,0	8,8	12,9	8,7	4,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону, на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Центральний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Петро Порошенко	29,0	25,0	5,3	14,3
Юлія Тимошенко	8,9	11,2	3,9	5,6
Віталій Кличко	9,9	9,1	3,2	5,1
Сергій Тігіпко	1,8	3,3	9,9	12,2
Олег Тягнибок	8,9	5,3	0,9	0,0
Олег Ляшко	9,4	3,3	0,6	2,0
Петро Симоненко	1,6	1,8	9,9	0,5
Михайло Добкін	0,0	0,6	8,5	0,0
Дмитро Ярош	8,1	2,3	0,6	1,0
Олександр Єфремов	0,3	0,5	2,1	1,0
Віктор Медведчук	0,3	0,8	0,8	0,0
Інший	2,6	4,3	4,5	8,6
Ще не знаю, вагаюся з вибором	14,6	26,3	35,7	32,7
Голосував би проти всіх	1,0	3,8	9,3	7,7
Не пішов би голосувати	3,7	2,4	4,9	9,2

У віковому розрізі (у % до кількості опитаних представників певного віку, на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Петро Порошенко	16,1	21,0	14,8
Юлія Тимошенко	4,4	6,2	11,5
Віталій Кличко	13,0	6,7	3,3
Сергій Тігіпко	5,5	6,7	6,1
Олег Тягнибок	4,9	4,3	3,0
Олег Ляшко	4,7	3,1	3,3
Петро Симоненко	0,5	1,7	10,4
Михайло Добкін	1,8	3,1	4,0
Дмитро Ярош	3,6	3,2	1,6
Олександр Єфремов	1,3	0,6	1,6
Віктор Медведчук	0,5	0,6	0,6
Інший	3,1	5,1	4,4
Ще не знаю, вагаюся з вибором	28,6	27,0	28,4
Голосував би проти всіх	6,5	7,0	3,0
Не пішов би голосувати	5,5	3,7	4,2

За статтю (у % до кількості опитаних представників певної статі, на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
Петро Порошенко	19,0	16,8
Юлія Тимошенко	5,6	9,4
Віталій Кличко	8,4	5,5
Сергій Тігіпко	5,6	6,7
Олег Тягнибок	4,6	3,2
Олег Ляшко	3,7	3,3
Петро Симоненко	5,4	3,6
Михайло Добкін	3,2	3,1
Дмитро Ярош	3,6	2,1
Олександр Єфремов	1,0	1,1
Віктор Медведчук	0,3	0,8
Інший	4,1	4,8
Ще не знаю, вагаюся з вибором	26,6	29,0
Голосував би проти всіх	5,1	6,0
Не пішов би голосувати	3,8	4,6

За рівнем освіти (у % до кількості опитаних представників певного освітнього рівня, на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
Петро Порошенко	25,3	18,2	16,9	13,3
Юлія Тимошенко	4,2	7,1	8,3	9,8
Віталій Кличко	8,0	8,1	7,0	3,7
Сергій Тігіпко	8,7	5,9	5,9	5,2
Олег Тягнибок	4,8	3,1	4,4	2,9
Олег Ляшко	2,6	4,5	3,9	2,0
Петро Симоненко	2,6	2,8	3,0	11,5
Михайло Добкін	3,2	3,6	3,1	2,9
Дмитро Ярош	2,6	3,1	2,3	3,5
Олександр Єфремов	0,6	1,2	1,0	1,4
Віктор Медведчук	0,3	0,2	0,9	0,6
Інший	4,2	3,8	4,8	4,9
Ще не знаю, вагаюся з вибором	27,2	28,2	28,6	25,9
Голосував би проти всіх	3,8	6,9	6,0	4,3
Не пішов би голосувати	1,9	3,3	3,9	8,1

28. Розподіл відповідей на запитання “За кого б Ви проголосували, якби у 2-й тур виборів Президента України вийшли перелічені нижче політичні діячі?” (у %)

• *В. Кличко і П. Порошенко?*

	Березень 2014 р.
за В. Кличка	12,1
за П. Порошенка	32,2
ще не знаю	25,1
проголосував би проти обох	22,8
не пішов би голосувати	7,9

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За В. Кличка	За П. Поро- шенка	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосоу- вати
Західний регіон	20,1	46,5	20,4	7,3	5,7
Центральний регіон	14,1	41,1	28,6	8,6	7,6
Східний регіон	6,2	17,5	23,6	45,4	7,3
Південний регіон	9,2	23,0	28,1	25,0	14,8

• *В. Кличко і Ю. Тимошенко?*

	Серпень 2012 р.	Жовтень 2012 р.	Серпень 2013 р.	Грудень 2013 р.	Березень 2014 р.
за В. Кличка	22,9	28,8	23,3	25,3	23,4
за Ю. Тимошенко	18,8	15,7	14,6	21,1	17,0
ще не знаю	20,2	19,6	20,0	12,8	22,5
проголосував би проти обох	24,9	25,0	26,3	28,9	28,3
не пішов би голосувати	13,3	11,0	15,9	11,9	8,7

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону, на момент останнього опитування):

	За В. Кличка	За Ю. Тимо- шенко	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосоу- вати
Західний регіон	45,5	19,5	15,3	11,8	7,9
Центральний регіон	29,8	19,9	24,5	17,7	8,1
Східний регіон	8,3	13,9	22,4	47,8	7,7
Південний регіон	9,7	12,2	30,6	31,1	16,3

• *В. Кличко і С. Тігіпка?*

	Березень 2014 р.
за В. Кличка	30,8
за С. Тігіпка	16,7
ще не знаю	24,4
проголосував би проти обох	19,7
не пішов би голосувати	8,4

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За В. Кличка	За С. Тігіпка	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	57,3	5,8	13,4	14,4	9,2
Центральний регіон	41,3	6,7	26,0	18,1	7,9
Східний регіон	8,7	32,6	27,4	24,8	6,5
Південний регіон	17,7	18,2	30,7	18,8	14,6

• *П. Порошенко і Ю. Тимошенко?*

	Березень 2014 р.
за П. Порошенка	33,7
за Ю. Тимошенко	11,4
ще не знаю	24,1
проголосував би проти обох	22,7
не пішов би голосувати	8,2

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За П. Поро- шенка	За Ю. Тимо- шенко	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	55,6	13,3	14,9	8,6	7,6
Центральний регіон	43,2	13,3	26,8	9,1	7,6
Східний регіон	14,4	9,0	25,6	44,0	7,0
Південний регіон	23,5	8,7	27,6	24,5	15,8

• *П. Порошенко і С. Тігіпка?*

	Березень 2014 р.
за П. Порошенка	37,8
за С. Тігіпка	13,8
ще не знаю	26,0
проголосував би проти обох	14,5
не пішов би голосувати	7,8

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За П. Поро- шенка	За С. Тігіпка	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	65,8	4,7	13,1	8,4	8,1
Центральний регіон	50,5	5,9	26,8	9,1	7,7
Східний регіон	12,1	26,3	32,3	23,4	5,9
Південний регіон	26,5	16,3	27,6	15,3	14,3

• *Ю. Тимошенко і С. Тігіпка?*

	Березень 2014 р.
за Ю. Тимошенко	21,7
за С. Тігіпка	17,0
ще не знаю	25,3
проголосував би проти обох	26,1
не пішов би голосувати	9,9

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Тимо- шенко	За С. Тігіпка	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	35,5	10,4	15,1	26,6	12,3
Центральний регіон	28,8	8,6	25,2	27,3	10,2
Східний регіон	8,7	29,0	29,6	25,9	6,9
Південний регіон	14,8	17,9	31,1	21,4	14,8

29. Розподіл відповідей на запитання “*А хто з перелічених нижче осіб, на Вашу думку, має найкращі шанси перемогти на нинішніх президентських виборах?*” (у %)

• Петро Порошенко	24,4
• Юлія Тимошенко	10,2
• Віталій Кличко	7,6
• Сергій Тігіпко	4,5
• Олег Тягнибок	2,4
• Михайло Добкін	2,0
• Дмитро Ярош	1,8
• Олег Ляшко	1,6
• Петро Симоненко	1,4
• Віктор Медведчук	0,5
• Олександр Єфремов	0,4
• інший	2,2
• важко відповісти	40,9

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Петро Порошенко	38,2	34,5	7,2	20,5
Юлія Тимошенко	11,5	12,0	8,1	8,7
Віталій Кличко	12,0	8,8	4,0	6,7
Сергій Тігіпко	2,1	2,4	6,9	8,7
Олег Тягнибок	4,7	2,9	1,1	0,5
Михайло Добкін	0,0	0,6	5,2	0,0
Дмитро Ярош	5,2	1,2	0,8	1,0
Олег Ляшко	5,0	1,7	0,0	0,0
Петро Симоненко	1,3	1,4	1,8	0,5
Віктор Медведчук	0,5	0,6	0,6	0,0
Олександр Єфремов	0,0	0,0	1,1	0,5
інший	0,8	1,7	3,3	4,1
важко відповісти	18,6	32,4	60,1	48,7

Резюме

- Поза сумнівами, Майдан значно підвищив загальний рівень очікуваної електоральної активності громадян. У серпні 2013 р., коли цього політичного утворення ще не було, про намір взяти участь у виборах Президента України заявляли 68,6% опитаних, у грудні 2013 р., коли Майдан уже стояв у центрі столиці, ця кількість зросла до 74,3%, у березні 2014 р., коли він уже перемиг режим Януковича, – до 77,6%. Частина тих, хто не збирається брати участь у виборах, із серпня 2013-го по березень 2014-го зменшилася вдвічі: з 19,8% до 10,5%. Найбільше тих, хто не визначився, у Східному регіоні – 19,3%.

Але дивний факт: два регіони, опитування в яких з більшості інших питань демонструвало найбільш розбіжні результати, дали найбільшу кількість тих, то вирішив не брати участь у президентських виборах: Південний – 17,8% та Західний – 15,4%. Можливо, причина в радикалізмі двох різних гатунків. На Півдні таку відповідь дали ті, хто не довіряє центральній владі в Києві, а отже, не вірить, що можна чогось добитися за допомогою організованих нею виборів. На Заході – ті, хто брав активну участь в акціях на Майдані і вирішив, що найпростіший шлях до позитивних змін – революційний. Нагадаємо, що в Західному регіоні найбільше тих, хто особисто брав участь у протестних акціях, – 47,4%, і тих, хто може взяти в них участь і в майбутньому, – 57,9%.

- Якби вибори Президента України відбулися на момент опитування, голоси виборців, що мають намір узяти участь у голосуванні й визначився з вибором, розподілилися б таким чином: П. Порошенко – 30,0%, Ю. Тимошенко – 12,2%, В. Кличко – 10,7%, С. Тігіпко – 8,9%, О. Тягнибок – 6,0%, О. Ляшко – 5,2%, П. Симоненко – 4,9%, М. Добкін – 4,5%, Д. Ярош – 3,7%, О. Єфремов – 1,4%, В. Медведчук – 0,7%. Виявили бажання проголосувати за когось іншого, не включеного до списку, 6,2% опитаних. Голосували би проти всіх 5,6% активного електорату.

- За останні три місяці кількість виборців, які мають намір прийти на виборчі дільниці й вирішили, за кого голосуватимуть, зросла лише у П. Порошенка – на 21,6% (з 8,4% у грудні 2013 р. до 30,0% у березні 2014 р.), внаслідок чого цей політик значно випереджає решту кандидатів. Натомість у Ю. Тимошенко кількість симпатиків знизилася на 5,7%, у В. Кличка – на 6,8%, у П. Симоненка – на 3,7%. Практично незмінним залишається рейтинг О. Тягнибока – на рівні 6% .

П. Порошенко має одностайну підтримку серед представників усіх вікових когорт, але найбільшу – серед людей віком 30–55 років (21%). Серед представників молодшого і старшого віку його підтримують 16,1% і 14,8% відповідно. Частка прихильників Ю. Тимошенко понад втричі менша, ніж прихильників П. Порошенка, серед представників молодшого та середнього віку – 4,4% та 6,2% відповідно, і значно менша у старшій віковій групі (11,5%).

- Вартим уваги є розподіл даних за рівнем освіти (у % до кількості опитаних представників певного освітнього рівня на момент останнього опитування). Серед прихильників П. Порошенка, В. Кличка, С. Тігіпка, О. Тягнибока найбільше людей з повною вищою освітою, найменше – з неповною середньою. Серед прихильників Ю. Тимошенко, П. Симоненка та О. Єфремова, навпаки, найбільше осіб з неповною середньою, найменше – з повною вищою освітою. Практично однакове співвідношення – серед прихильників О. Ляшка, М. Добкіна та Д. Яроша.

- Значний інтерес щодо оцінки шансів учасників передвиборчих перегонів становить аналіз співвідношення кількості респондентів, які заявили що обов'язково проголосують за певного кандидата та не виключено, що проголосують за нього, з кількістю тих, хто в жодному разі не проголосує “за” та “поки що не знає”.

Як свідчить досвід, кількість переконаних антипатиків кандидата (тих, хто в жодному разі не проголосує “за”) залишається доволі сталою протягом усієї передвиборчої кампанії. І якщо під час опитування цей показник перевищує 50%, це є надзвичайно тривожним сигналом для кандидата. Адже навіть якщо за такого кандидата віддадуть голоси всі ті, хто ще не визначився, то в сумі разом з тими, хто заявив, що обов'язково проголосують “за” та не виключено, що проголосують “за”, це не становитиме більшості. До того ж практично ніколи не буває, аби голоси тих, хто на момент опитування ще не знає, за кого голосуватиме, повністю відходили б якомусь одному з кандидатів.

Аналізуючи в такий спосіб розподіл відповідей на запитання № 26, можна з певним ступенем ймовірності спрогнозувати, що з чотирьох лідерів президентських перегонів уже навряд чи мають шанси перемогти Ю. Тимошенко та С. Тігіпко, яких у жодному разі не підтримають понад половину електорату.

- Найбільш імовірно, що в другий тур президентських виборів вийде пара П. Порошенко і Ю. Тимошенко. У цьому разі за П. Порошенка готові проголосувати 33,7% респондентів, за Ю. Тимошенко готові віддати голоси 11,4% електорату.

Якби всупереч результатам опитування у другий тур вийшла пара Ю. Тимошенко і С. Тігіпко, шанси обійняти президентський пост були б більшими у лідерки БЮТ. За неї проголосувало б 21,7%, а за С. Тігіпка – 17% виборців. Вихід у другий тур П. Порошенка і С. Тігіпка забезпечує безперечну перевагу П. Порошенку (37,8% проти 13,8%).

Разом з тим великою є кількість респондентів, які не визначилися щодо другого туру голосування. Навіть за виходу в другий тур найбільш імовірних кандидатів, тобто П. Порошенка і Ю. Тимошенко, 24,1% електорату ще не знає, за кого голосуватиме.